

John Boyne: Chlapec v pruhovaném pyžamu

Metodické instrukce

PŘÍNOS K ROZVOJI OSOBNOSTI ŽÁKA PODLE RVP ZV:

- ❖ rozvíjí dovednost využívat interkulturních kontaktů k obohacení sebe i druhých;
- ❖ učí přijmout druhého jedince jako jedince se stejnými právy, uvědomovat si, že všechny etnické skupiny a všechny kultury jsou rovnocenné a žádná není nadřazena jiné;
- ❖ rozvíjí schopnost poznávat a tolerovat odlišnosti jiných národnostních, etnických, náboženských, sociálních skupin a spolupracovat s příslušníky odlišných sociokulturních skupin;
- ❖ rozvíjí dovednost rozpoznat projevy rasové nesnášenlivosti a napomáhá prevenci vzniku xenofobie;
- ❖ stimuluje, ovlivňuje a koriguje jednání a hodnotový systém žáků, učí je vnímat odlišnost jako příležitost k obohacení, nikoliv jako zdroj konfliktu;
- ❖ pomáhá uvědomovat si neslučitelnost rasové (náboženské či jiné) intolerance s principy života v demokratické společnosti.

KLÍČOVÉ KOMPETENCE:

- ❖ kompetence k učení; kompetence komunikativní; kompetence sociální a personální, kompetence občanské.

VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ CÍLE:

- ❖ **kognitivní:** žák aplikuje vědomosti získané v hodinách literární výchovy (W. Shakespeare); žák získává informace o utrpení, jež přinesla 2. světová válka.
- ❖ **psychomotorické:** žák rozvíjí schopnost třídit myšlenky pomocí myšlenkové mapy; žák rozvíjí schopnost výtvarného projevu; žák rozvíjí schopnost komunikovat a vyjádřit jasně své myšlenky a názory ve skupině.
- ❖ **afektivní:** žák je veden k tomu, aby si uvědomil hodnotu a sílu opravdového přátelství; žák vnímá negativní důsledky válečného konfliktu a jeho zásahy do života dětí.

TEMATICKÉ ZAMĚŘENÍ PODLE RVP ZV:

- ❖ lidské vztahy; princip sociálního smíru a solidarity.
-

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY:

- ❖ dějepis (2. světová válka, holocaust);
  - ❖ výtvarná výchova (obrazné vyjádření – kresba symbolů);
  - ❖ výchova ke zdraví (morální rozvoj);
  - ❖ výchova k občanství (vztahy mezi lidmi, podobnost a odlišnost lidí);
  - ❖ komunikační a slohová výchova (rozvíjení komunikativních dovedností);
  - ❖ osobnostní a sociální výchova (mezilidské vztahy, kooperace, hodnoty, postoje a praktická etika).
-

POŽADAVKY NA PŘÍPRAVU:

- ❖ pracovní listy pro žáky; listy s otázkami (viz aktivita č. 2).
-

DOPORUČENÉ METODY PRÁCE:

- ❖ práce s literárním textem; diskusní kroužky; brainstorming.
-

DOPORUČENÁ LITERATURA:

1. BOYNE, J. *Chlapec v pruhovaném pyžamu*. Praha: BB/art, 2008. ISBN 978-80-7381-265-2.
  2. GRECMANOVÁ, H., URBANOVSKÁ, E. *Aktivizační metody ve výuce, prostředek ŠVP*. Olomouc: Hanex, 2007. ISBN 978-80-85783-73-5.
-

Úvodní část – fáze evokace

❖ Aktivita č. 1: práce s citátem, formulace cílů hodiny

Citát W. Shakespeara naznačí, co bude tématem a cílem hodiny. Citát vyučující napíše na tabuli a poskytne žákům prostor, aby se nad ním krátce zamysleli. Následně je vyzve, aby sami formulovali cíl hodiny. Směřuje jejich úvahy tak, aby se při formulaci cílů zamysleli nad každou částí citátu.

„Přátel si važ, a kdo se osvědčili, ty hákem z oceli si připni k srdci.“
(William Shakespeare)

Doplňující otázky:

Co víte o osobnosti, která je autorem citátu?

Znáte i jiné citáty o přátelství?

Hlavní část – fáze uvědomění

❖ Aktivita č. 2: četba literární ukázky, práce s textem (skupinová práce)

Cílem této aktivity je konfrontace názorů žáků na otázky související s tematikou přátelství ve vztahu k přečtené literární ukázce. Žáci jsou vedeni k tomu, aby si uvědomili hodnotu čistého přátelství, pro které není rasová, etnická či kulturní odlišnost překážkou. Zároveň jsou však seznámeni s negativním dopadem událostí 2. světové války na lidské osudy.

Po přečtení úryvku z knihy se žáci rozdělí do skupin a každá obdrží lístek s následujícími otázkami. Úkolem žáků je diskutovat a hledat odpovědi na uvedené otázky. Skupinovou práci uzavře společná diskuse o odpovědích na otázky, v níž dojde ke konfrontaci různých názorů jednotlivých skupin a žáků.

Je přátelství mezi Brunem a Šmuelem v něčem neobvyklé? Pokud ano, čím se odlišuje?

Proč museli chlapci své přátelství držet v tajnosti?

Změnilo by se něco, kdyby se o přátelství chlapců dozvěděli dospělí?

Například Brunův otec, velitel koncentračního tábora?

Co způsobilo, že mezi chlapci vzniklo silné pouto?

Znáte nějakou jinou dvojici přátel (z filmu, z knih, ze života), jejichž přátelství muselo překonat náročné překážky?

Závěrečná část – fáze reflexe

Cílem závěrečné části hodiny je zopakování nejdůležitějších myšlenek a poznatků o přátelství, 2. světové válce a holocaustu, které žáci během hodiny načerpali.

❖ Aktivita č. 3: myšlenková mapa

V závěru hodiny se znovu vraťte k Shakespearovu citátu a pomocí metody myšlenkových map se zamyslete se žáky nad dvěma tématy (základ přátelství, překážky v přátelství).

Zadání k myšlenkovým mapám:

Co tvoří základ přátelství a pravého přátelského pouta?

Co může být pro přátelství skutečnou překážkou?

❖ **Aktivita č. 4: výtvarný projev (samostatná práce)**

Poslední aktivitou je kresba symbolů přátelství:

**Co symbolizuje onen „háček z oceli“? Zkus vymyslet obdobné metaforické vyjádření přátelského pouta. Co by mohlo být symbolem přátelství mezi Brunem a Šmuelem?
Nakresli symbol přátelství.**

John Boyne: Chlapec v pruhovaném pyžamu

Pracovní list

Přečtěte si nyní úryvek z knihy, v níž se vypráví o tajném přátelství mezi dvěma chlapci, jejichž osudy se jednoho dne navždy propojily...

Devítiletý německý chlapec Bruno neví nic o konečném řešení židovské otázky a o koncentracích. Neví nic o strašlivém utrpení, které jeho národ uvalil na miliony Evropanů. Ví jenom to, že byl odtržen od svého šťastného domova v Berlíně a převezen do odporného domu uprostřed oplocené pustiny, kde se nemůže ani zabavit, ani si najít přátele. Až jednoho dne se setkává se stejně starým chlapcem Šmuelem, který žije podobně prázdný život, jenže na druhé straně vysokého plotu...

Bruno trochu zpomalil, když spatřil tu tečku, ale ta se stejně brzy stala skvrnou, potom kaňkou a nakonec postavičkou, ze které se vyklubal kluk. Přestože mezi nimi stál vysoký plot, stejně si připomněl, že na cizí lidi si musí člověk dávat dobrý pozor a doporučuje se přibližovat se k nim velmi opatrně. A tak si jen tak šel, ale netrvalo to dlouho a už si stáli tváří v tvář.

„Ahoj,“ řekl Bruno.

„Ahoj,“ řekl ten chlapec.

Byl ještě menší než Bruno, seděl na zemi a v obličeji měl ztracený výraz. Na sobě měl také to pruhované pyžamo jako ostatní na jeho straně plotu a na hlavě mu seděla pruhovaná čepice. Neměl ani boty, ani ponožky, takže jeho bosé nohy byly dost špinavé. Na paži měl pásku s šesticípou hvězdou.

Když Bruno přistoupil k tomu chlapci, viděl, že sedí na zemi se zkříženýma nohama a upřeně hledí do prachu a hlíny před sebou. Až za chvíli zvedl hlavu a Bruno konečně spatřil jeho tvář. Měl moc divný obličej. Jeho pleť byla šedivá, ale byl to jiný odstín šedi, než na jaký byl Bruno dosud zvyklý. Velikánské oči vypadaly jako světlehnědé karamely, jejich bělmo bylo neobyčejně bílé, a když je chlapec pozvedl, na Bruna se zadíval pár obrovských, zoufalých očí. Bruno věděl naprosto jistě, že jakživ neviděl hubenějšího a smutnějšího hochy, proč se rozhodl, že ho osloví.

„Byl jsem na průzkumu,“ zahájil konverzaci.

„Opravdu?“ opáčil chlapec.

„Byl. Skoro dvě hodiny.“

To ovšem nebyla tak docela pravda. Brunovi to zkoumání trvalo něco málo přes hodinu, ale domníval se, že se nic nestane, když to maličko přežene. Nedalo se to brát tak přísně jako otevřená lež a vyznělo to mnohem dobrodružněji.

„A objevil jsi něco?“

„Moc málo.“

„Vůbec nic?“

„Přece jsem objevil tebe,“ odpověděl Bruno po malém zaváhání.

Od této chvíle se Bruno se svým novým kamarádem tajně scházel u plotu, kde se poprvé setkali. Jednoho dne vstoupil Bruno do kuchyně v jejich domě a uviděl Šmuela, jak sedí u stolu a leští sklenice. Dozvěděl se, že jej přivedl do domu poručík, aby pomohl s přípravou narozenin Brunova otce. Při tomto setkání dochází k velké zkoušce jejich přátelství. Poručík přichází na to, že Šmuel v domě jedl a podezřívá jej, že jídlo ukradl. Šmuel přiznává, že mu jídlo Bruno nabídl, protože je jeho přítel... Bruno, ze strachu z německého poručíka, popírá, že Šmuela již někdy viděl...

Bruno se pak každé odpoledne vracel na místo, kde se spolu scházeli, ale Šmuel nikdy nepřišel. Když uplynul skoro týden, měl jistotu, že to, co udělal, bylo tak strašné, že mu už nikdy nebude odpuštěno, ale sedmého dne se nesmírně zaradoval, protože našel Šmuela, jak tam na něho zase čeká, sedí na zemi se zkříženýma nohama a dívá se do prachu.

„Šmueli,“ vykřikl, dal se do běhu, potom se také posadil na zem a rozplakal se úlevou a lítostí. „Mě to tak mrzí, Šmueli. Já vůbec nevím, jak jsem to mohl udělat. Můžeš mi to odpustit?“

„To je v pořádku,“ řekl Šmuel a zvedl obličej. Měl ho samou podlitinu a Bruno zkřivil tvář, v tu chvíli zapomněl, že se omlouvá.

„Co se ti stalo?“ vyhrkl. „Spadl jsi s kola? Protože to se mi stalo jednou v Berlíně, asi před dvěma roky. Taky jsem spadl, jel jsem moc rychle a byl jsem potom pár týdnů samá modřina. Bolí to?“

„Už to necítím.“

„Vypadá to, že to bolí.“

„Já už vůbec nic necítím.“

„Opravdu je mi strašně líto, co se stalo před týdnem,“ opakoval Bruno. „Já nenávidím toho poručíka Kotlera. Myslím si, že tady může

(Obrázek dostupný na: <http://www.litenky.cz/>)

poroučet, ale není to žádná pravda.“ Odmlčel se, nechtěl odbočit od tématu. „Já se ti strašně moc omlouvám, Šmueli,“ pronesl jasným hlasem. „Nechápu, proč jsem mu tenkrát neřekl pravdu. Ještě nikdy jsem kamaráda tak podle nezradil. Šmueli, já se sám před sebou hrozně stydím.“

Když to konečně doříkal, Šmuel se usmál a přikývl. Bruno pochopil, že je mu odpuštěno, a pak jeho kamarád udělal něco naprosto neobvyklého. Zvedl totiž ten kus plotu ležícího u země, jak to dělával, když mu Bruno podával jídlo, ale tentokrát tudy provlékl svou ruku a nechal ji tam jen tak ležet, čekal, až Bruno udělá totéž, a pak si oba chlapci těma rukama potřásli a usmáli se na sebe.

To bylo poprvé, kdy se jeden druhého dotkli.

Úkol č. 1

Společně se spolužáky vytvořte myšlenkové mapy na dané téma. Myšlenkové mapy nakreslete na tabuli i do pracovního listu.

Co tvoří základ přátelství?

Co může být pro přátelství skutečnou překážkou?

Úkol č. 2

Zamysli se nad uvedenými otázkami a nakresli symbol přátelství.

**Co symbolizuje onen „hák z oceli“, o kterém mluvil ve svém citátu Shakespeare?
Zkus vymyslet obdobné metaforické vyjádření přátelského pouta. Co by mohlo
být symbolem přátelství mezi Brunem a Šmuelelem?**